

Görüşler

A D A N A H A L K E V İ

I. KANUN

1943

SAYI: 60

Görüşler

ADANA HALKEVİ DERGİSİ

CİLT : 6

BİRİNCİKÂNUN 1944

SAYI 60

14 ncü hafta münasebetile

Bu, bir fazilettir!..

Vehbi EVİNC

Fertlerin ve milletlerin hayatında nurlu ufuklar açan fikir ve moral kuvvetleri vardır. Bu fikir ve moral kuvvetlerinin insan ruhunda yarattığı mukaddes ateş sayesinde ki en üstün ve muhteşem yaşama imkânları her zaman elde edilebilir. Fakat böyle bir kudret menbainın öz aşlayıcı sıcaklığından mahrum bulunan insan toplulukları için, elbette, bu düşündüğümüz mes'ut hayat, hiç bir zaman doğamaz. Maşeri ruhunda kuvvetli bir vatan ve millet sevgisi olmiyan, yüksek bir ülküye ve fazilete bağlanmıyan hangi devlet; devamlı, şerefli bir hayata malik olabilmıştır?

- Şu anda benliğimizi derinden bir heyecanla saran ve harekete getiren böyle bir kuvvettir; bütün kalbimizle inandığımız tasarruf ahlakının ve yerli malı kullanma idealinin kuvvetidir.

Tasarruf fikrinin insanlar arasında doğuşu yeni değildir. Her milletin atasözleri ve ekonomik gelişimi incelenecek olursa, tutumlu olmanın, herşeyi yerli yerinde kullanmanın ve yerli mallarını korumanın öğütlerine bol bol rastlanabilir. Bütün tarihsel çağlarda şerefle yaşamış ve yüksek medeniyet eserleri yaratmış olan milletimizin zengin folkloründe de bu fikirlerin kıymetli incilerine her zaman tesadüf edilmektedir. Bilhassa Cumhuriyet idaresile yeni bir hayat kudratı ve yeni bir hayat hamlesi yaratmağa kadir olan Türk Milleti, bu dirimsel anlamların geniş manada, bütün millet fertlerini ilgilendirmesini düşünmüş ve bundan 14 yıl evvel, 12 Birincikânunda başlayarak bir hafta devam etmek üzere bir tasarruf ve yerli malı haftası yaşamayı adet edinmiştir. Bu yıl, bu milli geleneğimizin 14 ncü haftasını, dünyanın buhranlı ve kanışık harp fırtınaları içinde idrak etmiş bulunuyoruz.

Bazı haller ve şartlar vardır ki, canlı varlıkları daha sert, daha gayretli, daha uyanık bulundurmaya sevk ederler. Bizim bugünkü durumumuz da, dünyanın bu olaganüstü manzarası karşısında daha uyanık ve millet işleriyle daha candan ilgili bulunmamızı istemektedir. Her birimiz üzerimize düşen ödevlerin önemini bütün inceliğiyle anıyarak milli üstünlüğümüzü ve ülkümüzü gerçekleştirmeye yarayacak şekilde çalışmalı ve bu uğurda her türlü fedakârlığı göstermekten çekinmemeliyiz.

Tasarruf ve yerli malı haftası münasebetile yurdun her köşesinde yapılan milli tezahüratın yüksek bir amacı da, gönüllerde bu ulusal ateşi yakmak, Türklük sevgisinin yüksek fazilet ve feragatle kuvvetlenerek bencil menfaatleri atmak ve israfla, kara borsa ile mücadele etmek için seferber olmaktır.

Büyük harpler, milletlerin varlıklarında büyük yaralar açar. Bugünkü dünya harbinin de bütün insanlığı sarsan etkileri meydandadır. Harp dışı kalan milletimizin yüksek gücünü temsil eden büyük Türk ordusunu beslemek mecburiyetinde kalmışız ve hariçten gerekli malları getiremeyişimiz, memlekette tabii olarak bir çok sıkıntılar doğurmuş bu lunuyor. Bu zorlukları ve sıkıntıları yenmek için, milletçe yapacağımız tek şey, her sahada istihsal-lerimizi çoğaltmak olacaktır. Devlet, bütün endüstri teşkilâtile sonsuz faaliyetini göstermektedir. Küçük sanayicilerimiz ve çiftçilerimiz de kendilerine düşen vazifeyi her zamankinden daha titiz bir şekilde başarmaya ve ihtiyacımızolan mahsulleri, malları artırmaya çalışmalıdırlar. Çok faal bulunmamız lâzım gelen bir devirde olduğumuzu hatırdan çıkarmamalıyız. Bu zaman da her Türk vatandaşının birbirine sabah selâmı şu olmalıdır; Bugün dünkünden daha gayretli, bugün dünkünden daha bol verim...

Namık Kemal'in Rüyası

Abdulkadir KARAHAN

Tanzimat edebiyatçıları bazı özlemlerini rüyada görür ve yazarlardı. Ziya paşanın rüyası, Ethem Pertev Paşanın Habnamesi gibi, Namık Kemal'in "RÜYASI" da özlediği isteklerinin sanki rüyada görülmüş deyimidir. Son günlerde yeni yazı ile 1932 de de başlamış olan bu broşürü ilgi ile okudum. Üslubunun çok süslü ve ağır olmasına rağmen içindeki fikirlere derin bir sevgi duyduğum içindir ki ondan basit te olsa söz açmaktan kendimi alamıyorum.

İlkin edebiyat tarihlerimize geçmiş küçük bir yanlış: düzeltmeliyim.

İsmail Habib, (Yeni edebî yeniliğimiz) adıyla liselerin son sınıfında okutulan kitabının 70 nci sahifesinde aynen şu cümleyi kullanıyor.

" Bakınız, Londrada Ziya da rüya görüyor, Kemal de; Lâkin Ziya Paşanın rüyası sırf Ali paşa hakkındadır; ihtilâlciliği sırf bir şahsa bağlanmıştır. Halbuki Kemal'in rüyasında şahıs yok, onun rüyasında sadece Peri i hürriyet söyleniyor. „ Buradan anlaşılın şudur: Namık Kemal de rüyasını Londrada görmüştür.

Oysa ki elimizde bulunan ve " Tefeyyüz kütüphanesi „ yayınlarından olan RÜYA şu cümle ile başlar:

" 1289 senesi seferinin on dördüncü gecesi görülmüş bir rüyadır. „ Bu hicri tarih: 24 Nisan 1872 gecesine raslar. Namık Kemal'in Avrupadan memlekete 1870 senesi teşrinlerinde döndüğü ma'lumdur. Bu kayıtlar açıkça gösteriyor ki, bu rüyanın Londrada görülmesi mümkün değildir.

Kaldı ki muharririn zaten:

" Bu akşam üstü Boğaziçinde deryaya nazır bir bağ köşküne gitmiş, garibane pencerenin köşesine oturmuştum. (S. 3) „ diye konuya başlaması da rüyanın İstanbul'da ve Boğaziçinde görüldüğüne şüphe bırakmıyor. Bu bakımdan bu küçük kusuru belirttikten sonra asıl kitapçıya geçebiliriz.

Müellif bir iki kitada " Rüya aleminde misal

alemini (yani bu dünyayı) çok gördüğünü istikbal sabahına nisbetle mazinin uyku demek olduğunu „ işaret ettikten ve " ağaçların gönlü gibi hasretle ah ettiğini „ söyledikten sonra Boğaziçinde bir gece üzüntüsünü tasvir ediyor. Tabiatın ve ruhunun garip ve acı hüznünü süslü fakat samimî bir dille anlatıyor.. " Kara hülyalara „ dalmışken birdenbire bir kıyamet kopuyor:

" Gariplerin ahından şiddetli şimşekler, aşıkların gözyaşlarından çok yağmurlar, ortalığı kaplıyor. „

Şafaka kadar odada dolaşan muharrir, yorgunluktan harap hale gelerek uyuyuverir. İşte o hari-kolade rüya bu anda başlar. Diyor ki: " Bir rüya gördüm; öyle hayale bin hakikat fedadır, pek az zaman sürdü. Öyle temaşanın her dakikasına bir ömrü beşer feda olsun (S. 7) . „ Gayet güzel bir yerde, ruhları sarhoş eden bir bahar ikliminde " Güzellik tanrıçası „ sayılmağa değer bir taze görünür. Çok romantik: bir eda ile canlandırılan bu eşsiz güzel " hürriyetin timsali semavisidir. „ Hürriyet, cemaate sözünü kolay duyurabilmek için yüksekçe bir kayanın üstüne çıkarak bir mücessem ateşten heyecan kesilip söyler. (Buradan eserin sonuna kadar bütün sözler bu hürriyet timsalinin ağızından dökülen serzenişler, arzulardır. Sanki bu timsal Namık Kemal'in kendi gönlünden doğmuş asil bir fikir çocuğudur. Hep o dev arzulı, o vatan fedaisinin içini döküyor. Çok kısaltacağım ve yalnız bir iki ana fikirle iktifa edeceğim.)

— Ey gâflet uykusuna dalanlar, gözlerinizi mahşer sabahında mı açacaksınız?. Boynunuzdaki esaret zincirini ne vakit çözeceksiniz ?. Hakikatleri niçin görmüyorsunuz?. Fikirlerinizi uyandırmak için ihtiyar ettiğiniz fedakârlık çarşaflarınızı yıkatmak için sarfettiğiniz paraya tekabül etmez (S. 11) Siz karnınızı doyurmak için evlâdınızı aç bırakmağa tevekkül namı veriyorsunuz (S. 12) . „

" Hakikatleri niçin görmüyorsunuz?. Yalnız menfaatlerinizi düşünüyorsunuz.. " Yüzünüzü okşayan temiz elleri ısırarak başınıza pençe vuran mur-

Adana Valisi Cabbar Zade Celâlettin Paşa ve Mahmut II. Devrinde

Diyarbakır ve Halep isyanları

Şevki BERKER

Celâleddin Paşa'nın hal tercümesi — Bozok ayanından Süleyman Beyin oğlu olan Cabbar Zade Celâleddin Paşa, muhtelif memuriyetlerden sonra babasının yardım ve tavassutu ile (Muharrem 1220 / 1805) tarihinde vezir oldu. Bilâhare Sivas, Diyarbakır (223 / 1808), Halep (muharrem 228 - 1813), Erzurum, (Şevval 231- 1815) ve Adana (Recep 232 - 1816) valiliklerine tayin edildi. 1236 - 1920 de vezirliği alındı ise de tekrar iade olundu. Erzurum'da iken İran muharebelerine iştirak etti. Daha sonra Maraş valiliğine tayin olundu. (Cemaziyülâhîr 242 - 1826)

Rusya seferinde bulundu. Niğbolu muhafızı iken (1244 - 1828) yine vezirliği alındı ve Tekfurdağ'ında ikamete memur edildi. Bilâhare Sivas (260 - 1914) , Maraş (Muharrem 1261 - 1845) valiliklerine tayin olundu. 1262 - 1845 Zilkadesinde ve fat etti (Bk: S. O., II, 80) .

Celâleddin Paşa zamanında Diyarbakır ve Halep isyanları — Diyarbakır ahâlisi hükûmete karşı isyan ederek vali Behram Paşa'yı muhasara altına aldılar. Âsiler yardım için muhtelif mahallerden gelen kuvvetler mühim bir yeküne balığ oldu. Fakat Osmanlı askerleriyle aslen Kürdistanlı olan Behram Paşa taraftarları isyanı bastırmaya çalıştılar. İmdada gelen Adana valisi Celâleddin paşa

dar ayakları yalamak kendinizce melekâtı rasihadan olmuş (S. 12) . Hapisten korkuyorsunuz; doğruyu söylemiyorsunuz. Gölgenizden bile çekiniyorsunuz. Ne vakit uyanacaksınız? Yarın ne olacağını bilemezsiniz. Hal maziye uygun olmadığı gibi istikbalde hale muvafık olmayacaktır. Maziye de gül atıye bakınız. Hazırlanın. " Mazide aradığınız nedir? Kaybettiğiniz ömrü mü taharri edersiniz. (S.15)

Böylece sahifeler akar gider. Medeniyet ve onun faydaları sayılıp dökülür. Vatanın gelecek günlerdeki mesut, müreffeh hali görülür. Medeni, hür müstakil güzel bir ülke. Artık şair Namık Kemal çöşmuştür. Perü hürriyete çok şairane tasvirler yapıyor ve hayalinde bunları yaşıyor ve yaşıyor.

Namık Kemal, vatanın bu feyizli durumuna bakınca hayretinden sevincinden kendinden geçer gibi olur ve uyanır. Bu rüyayı ömrünün safa sermayesi sayan büyük vatan evladı, eğer - mümkün ol saydı da - şimdi sağ kalsaydı, arzularından birçoğunun gerçekleştiğini görerek 'kimbilir ne kadar sevinecekti. Bu yıldönümünde de ruhu şad olsun.

VERİM'den

ile Sivas valisi Lütfullah paşa kuvvetleri Diyarbakır isyanını bastırmağa muvaffak oldular. Behram paşa Hani kazasından gelen 300 askerle Timur adlı eşkiya reisi müstesna bütün halkı affetti; ve bu suretle Diyarbakır isyanı nihayet buldu. (2)

Hükûmet, Adana valisi Cebbar Zade Celâleddin Paşa ile diğer valiler sayesinde Diyarbakır isyanını bastırmağa meşgulken Halep isyanı zuhur etti. Halep'te Haşaş adlı birçok asiler şehrin inziyatını bozduklarından valiler Halep dahilinde kalamıyarak şehir haricindeki Şeyh Bekir mevkiinde ikamet ederlerdi. (3)

1233 - 1817 de Halep valisi bulunan Hurşit Ahmet Paşa'da evvelki valiler gibi âsileri tedibe çalıştı (Şani Zade, II 256 ve T. V. Sayı IV, c. I)

Hükümet, Hurşit Paşa'ya yardım etmeleri hususunda Adana Valisi Cebbar Zade Celâlettin Paşa ile Kayseri mutasarrıfı Ebubekir Paşa'ya emir verdi. Ebubekir Paşa, bütün kuvvetleriyle Halep valisinin emrinde bulunacaktı. O sıralarda Adana valisi Cebbar Zade Celâleddin Paşa, kethudasile Diyarbakır'a asker göndermiş olmakla beraber iktidarından dolayı İstanbul hükümeti kendisine güveniyordu. Halebe de yardım etmesi, Halep valisi ile muhabere ederek her ne isterse göndermesi ve hatta icabında bizzat Halep'e gitmesi için emir aldı (4) .

Bağdat meselesinden dolayı Halep'in iskelesi olan İskenderun'a çıkarılan topçu ve humbaracı erleri, Bağdat meselesinin halli üzerine Halep Valisinin emrine verildiler.

Hadidi aşireti reisi Mahmud İbrahim, Halep âsilerine yardım ettiğinden onun da tecziyesi emir olundu. Hurşit Paşa'nın Diyarbakır'a yolladığı askerler, Selânik'ten mürettep dağılı ve Arnavut eralı takım takım Halep'e geldikçe kuvveti artmağa başladı. Tam bu sırada Adana valisi Cebbar Zade Celâleddin ve Raka valisi Lütfullah Paşalar da yardıma geldiler.

Hükümet kuvvetleriyle asiler Kastelharamide muharebeye başladılar. Âsilerin mağlubiyetlerine rağmen itaat etmemeleri üzerine Hurşit, Celâleddin ve Lütfullah Paşalar (5) cebren Hale'be girmeğe karar vettiler. Rebiulâhır'da Halep şehri üzerine hücum kuvvetleri tertip olundu.

Bir gün seherle beraber Sur harici denilen duvarı topa tuttular ve açtıkları rahnelerden dağılı Arnavut askerler şehre girmeye muvaffak oldular.

FIRTINA

*Allah gibi birden gazaba gelip
Bu gece kudurdu, azdı fırtına!..
Dağların granit göğsünü delip
Kimbilir kaç mezar kazdı fırtına?..*

*Ne (Hak) ta insaf var, ne (Kul)
da vicdan,*

*Göz gözü görmüyor, her taraf zindan!..
Haksız mı edenler Tanrıya isyan?
Mızrabı ölümünden sazdı fırtına!..*

Ankara - 13 - 11 - 943

Cemal Oğuz ÖCAL

(6) Vakı olan sokak muharebelerinde eşkiya firar mecburiyetinde kaldı. Hurşit, Celâleddin ve Lütfullah Paşalar şehri zaptettiler, bu muvaffakiyet üzerine Babıali Adana valisi Celâleddin Paşa ile diğer vezirlere serasere kaplı samur kürkleri ve Hurşit Paşa'ya ilâveten süslü bir hançer gönderdi. Halep Asilerinin tenkili için Adana valisi Celâleddin Paşa'ya gönderilen hükmü aynen derç ediyoruz.

Celâledin Paşa'ya gönderilen hüküm

Halen Adana valisi ve ilhakan Uzeir ve Beylân sancakları mutasarrıfı vezirim Mehmed Celâlüddin Paşa dâme iclâluhuya hüküm

Bu esnada Halebde bazı erbab-ı şekavet ve meşedet ihtilâsı fırsat ile firarî eşkiyaya hafiyyetin haberleri irsal ve ber takrip derun-ı Halebe celbû idhal birle bivech iş'al-ı naire-i fesad-ü ihtilâl iderek halen valileri olan Sadr-ı esbak düstür-ı ekrem vezirim Hurşid Ahmed Paşa dâme iclâluhunun dairesi halkından bazılarının sakin oldukları mahalle ve hançelere hücumu cür'et ve muharebeye cesaret eyledikleri ve ulema ve vücuhden ekseri keyfiyeti bilmüşahade derhal canib-i müşarünileyhe varup herbiri Devlet-i Aliyyemin bende-i fermanber ve sadakat - gösteri olduklarını beyan ile isbat-ı müddeayı rizacuyî itmiş oldukları ve el haletü hazihî iç kal'a ve bazı kapuları müşarünileyhin hıfzında olarak tarafından cengü cidal olunmakda idüğü bil-ihbar vâsil-ı samia-i şehriyaranem olmağla müşarünileyh hâmil-i mühr-i hümayunum olmuş ve betahsis unvan-ı serdar-ı Ekremî ile kesb-i imtiyaz itmiş fukaraperver ve usul-i raiyetperveriye vukufu cümle indinde bedihî ve zâhir esdika-yı vukelâ-yı saltanatdan olduğu malûm ve müsellemler

ve vardığı mahallerde insaf ve dadı kenduya pişe ve imar-ı memleket ve asayiş-i hal ve aramış-i baliraiyeti fikr ü endişe idgeldiği ve hususile Halebe vürudundanberü kimesneye bilâ mucib bir gûna cevri ezası işilmediği emri gayr-i mübhem iken eşkiya-yı merkumenin bu veçhile iş'al-i naire-i fitne ve fesada iclisarları mücerred zatlarında merküz olan hıyanet ve mel'aneti ricra gazezine mebnî idüğü bedihî ve bedidar olmaktan nâşi eşkiya-yı merkumenin biavn-i Bari alâeyyihal def'ü tenkilleriyle tahaddüs iden fesad ü ihtilâlin külliyyen izale ve imhası irade-i katra-i cihandanem muktezasından olarak olabada müşarünileyhe başka ve Halep kadısı ve müftü ve sair ulemai şürefa ve vücuh ve yeriçeri zabiti ocaklı ve bil cümle ehl-i ırz güruhuna hitaben başka evamir-i şerifem isdar ve tis yar olunmuş vesair lâzimgelen tedabir dahi tertip ve icra kılınmış olup senki vezir-i müşarünileyhsin bundan akdem Bağdat maslâhatıyçün tehiye ve âmade eylediğin asakiri kethüdan maiyetile Diyarbakir üzerine irsal eylemiş isen de Adana eyaletinin Halebe kemaliyle kurb u civariyeti cihetile senin tez elden müşarünileyhe mühimmat ve cephaneye ve asker ve cihat-ı saire ile imdad ü ianetin lâzimedem ve sen saire makis olmayub vüzeray-ı izamimie gayyur ve namdar ve icra-yı irade-i şerifeme sa'y-ı bişümâr iden esdikasından olduğun malûm ve aşikâr olmağla vüsul-i emri celil-ül unvanında gayret-i akraniyet-i vüzerayı bil-mütalâa meçhul olduğun kâr-şinasi ve reviyet ve umur-aşına yı ve sadakat muktezası üzere Diyarbakıra olan ianene halel getürmiyerek müşarünileyh ile bil-muhabere tez elden müşarünileyhe cekhane ve mühimmat ve asakir ve cihat saire ile lâzime-i imdat ve ianetin icrasına kemaliyle ikdam ve müsareat ve led-el iktiza matlûp ider ise sen dahi bin-nefs azimete dikkat ve ihtimam eylemen fermanım olmağın memuriyeni havi işbu emri celil-ül-kadrim isdar ve icaleten ... ile irsal olunmuştur imdi senin Halebe Kemal-i kurbiyetin hasebiyle müşarünileyhe tarafından cephaneye ve mühimmat ve asker vesair cihat ile lâzime-i muavenet ve müzaheretin icrasına vufur-ı sa'yü gayret ve led-el hace matlûp eder ise bin-nefs azimet etmek üzere hazır ve amade bulunmağa dikkat ve bu bapta hatırhah-ı hidivaname mârâfasından mesai-i cemile zuhuru ile ibraz-ı hüsu-i hizmete müsareat eylemem kat'i matlup-ı mülükânem idüğü ve ıgmazu rehavet ve teenni ve beteat vukuu bir veçhile caiz olmadığı malûm oldukda göreuim seni ber veçh-i muharrer amelü harekete ve infaz-ı emri irade-i padişahanemle ifa-yı mukteza kar güzari ve reviyete ihtimam ve mubaderat ve hilâfından ziyade tehaşi ve mücanebet eylemen baında.

BİBLİOGRAFYA

- 1 — Tarih-i Şahi zade
- 2 — Tarih-i Cevdet
- 3 — Tarih vesikaları
- 4 — Sicil-i Osmani

FUHUŞUN

Psikolojik sebepleri

HALİS ÖZGÜ

Temellük içgüdülerile (İnsiyak - Linstinct) cinsel içgüdülerinin karşılaşmasından meydana gelen fuhuş, gerçek mehiyetile ele alınmadığı müddetçe hiç bir zaman anlaşılmayacak ve dolayısıyla içtimai bir yara teşkil eden bu işi önlemek için gerekli ve zaruri, tedbirler alınmayacaktır.

Beşer tarihini tetkik ettiğimiz zaman sırf içtimaf ve iktisadi faktörlere bağlı, daha doğrusu bu faktörlerin bir neticesi gibi telâkki edilen fuhuşa mani olmak için baş vurulan çarelerin hiçbir müsabet netice vermediğini görüyoruz. İlk çağlarda ve bilhassa eski Yunanlılarda ve Romalılarda bir meslek gibi telâkki edilen ve sırf güzel kadınlara mahsus bir imtiyaz addedilen fuhuş, ortaçağda din ve taassubun tesirile bir cürüm gibi görülmeye başlanıyor şiddetli tedbirlere baş vuruluyordu. Bu devirlerde fuhuş yapan kadınlar hususi ve pis kıyafetlerle dolaşmağa icbar ediliyorlar. Büyük Şarلمان daha ileri gitti ve fuhuş yapan kadınları kırbaçlarla, sopa ile dövdürdü. Daha sonra XIV. Lui 1684 ve 1687 seneleri arasında fahişelere karşı amansız bir mücadeleye girişti. Askeri kışlaların civarında yakalanacakların burunları ve kulakları kesileceğini ilân etti. Fakat bir müddet sonra XIV. Lui bir netice vermediğini gördüğü bu şiddetli ve gayri insani tedbirlere vaz geçti.

Her hastalıkta olduğu gibi fuhuşu önlemek ve yahut bunu bir dereceye kadar azaltmak için onun ana sebeplerini, köklerini arayıp bulmak ve imkân nisbetinde bu zehirli kökleri koparıp atmak mecburiyetindeyiz. Yoksa tarlasını zararlı otlardan temizlemek için yalnız bu otların toprak üstündeki kısımlarını yomakla iktifa eden çiftçilerin vaziyetine düşeriz.

XIX. züncü yüzyılın sonlarına doğru 1880-1881 Viyana üniversitesi profesörlerinden (Jozef Breuer' in ipnotizma üzerindeki çalışmalarından doğan ve asrımızın ilk yıllarında (Jozef Breuer') in talebesi ve yine Viyana üniversitesi profesörlerinden (Dr. S. Freud') un devamlı çalışmalarile gayrişuuru aydınlatmağı istihdaf eden ve gerçek bir araştırma tedavi tekniği, metodu haline gelen Tahlilî ruhiyat

(Psychoanalize') in olmadığını, daha birçok sebeplerin ve bilhassa psikolojik faktörlerin burada en esaslı rolü oynadıklarını meydana çıkarmışlardır.

Zamanımızın selâhiyetli birçok tahlilî ruhiyatçılarına göre fuhuş tamamile psikolojik, daha doğrusu Nevrotik bir tezahürdür. Bunlara nazaran fuhuş meydana getiren psikolojik faktörler şunlardır:

Mazoşizme, Cinsel soğukluk (Frigidite Seksuelle) , Teessürî hayatta (La vie Affectiv) meydana gelen şiddetli sadmeler, sarsıntılar ve nihayet aşağılık duygusu (Le Sentiment inferiorite) dir.

Mazoşizma bedenî ve ruhi azap, ıstıraplarla cinsel hazların teminini istihdaf eden cinsel bir dalâlet (Perversion seksuelle) dir. Bu sahada müte-reddinin muhayyilesi büyük bir faaliyet halindedir. Onun için bir mezoşiztin cinsel hazı temin için baş vurduğu çare ve vasıtaları birer birer anlatmağa imkân yoktur. Bundan dolayıdır ki ekseriya yarattığı gerçek dramlar itibarile büyük bir önem kazanan bu cinsel-anomalinin yalnız psikolojik mekanizmasını tetkik etmekle iktifa edeceğiz.

Bu günkü tahlilî ruhiyatçılara göre zevinin yaratıcı dinamizmasile dünyaya gelen beşerîvarlık aynı zamanda mevcudiyetinde bir tecavüz içgüdüsünü de taşır. Müteveffa meşhur tahlilî ruhiyatçı Dr. Freud'e göre bu iptidai tecavüz içtepisi (impulsivon-ilca) başlangıçta diğer bütün faaliyetlerle, biz-zat hayatî faaliyetle karışmış bir halde bulunur. Ölüm içgüdüsü adı da verilen bu içtepki cinsel içgüdüsü tarafından frenlenir. Bunun üzerine ölüm içgüdüsü başka hedefler arar ve ferdin mevcudiyetini aşmağa başka mevzular aramağa uğraşır, yükseltme (İlä-Sublimation) vasitasile faaliyet, yaratıcı kudret, hatta deha ilh... haline inkılap eder.

Fakat bütün bunlara rağmen bu içtepki bazı kimselerde tamamile haricileşemez ve kısmen ruhta kalır. İşte kendi kendini yok etmek amacını güden

(auto-dstruction) ve mazoşizma adile anılan men fi kuvvetli yaratan bu bakıyedir. Şuurdan uzaklaş- tırılan (refoulement-ihibas) bu tecavüzi temayül (Libidonun) daha tekamül etmiş bir plânında korku ve kabahatlik duygusu Le Sentiment de culpabilite nun tesirile mazoşizma şekline girer ve gayrişuurdaki menfi bir kuvvet halinde faaliyette bulunur.

Mazoşist insanlar başkalarından hoşlanabilirler, fakat bizzat kendilerinden, öz varlıklarından nefret ederler, kendilerine bedeni ve ruhi her türlü eziyet vermekten zevk duyarlar. Esasen mazoşizmanın karakteristik vasfı ıstırap çekmekten hoşlanmaktır.

Ruhi teessürü ve diğer faktörler (İçtimaî—İkti sadî) zamanla bu temayülle birleşirler ve cinsel delâlelerin zuhuruna müsait bir zemin hazırlarlar.

Mazoşizmin başlıca iki şekli vardır:

- I — Bedeni ıstıraplarla cinsel hazzın temini,
- II — Ruhî " " " "

Birinci şekilde mazoşist cinsel haz temin için daha doğrusu bu hazzı duyabilmesi için en hafifinden en tehlikelisine kadar her türlü medeni acılara baş vurur kendini yumruklamak, dövdürmek çimdikletmek, ısırtmak, vücudunu yaralamak, ölü mü doğurabilecek daha ağır acılar yaratacak hakaretlerde bulunur.

İkinci şekilde ise mazoşist insan maddî olmak tan ziyade manevî ıstıraplar arar ve ancak bu sayede cinsel münasebetlerinde haz aramağa çalışır. Bu gibiler her nevi hakaretlerden zevk alırlar, farkında olmadan kendilerini bayağılaştırarak, alçalacak hareketlerde bulunurlar, fena sözler duymak isterler.

Cinsel münasebetin vaki olabilmesi veya bunun daha hoş bir halebilmesi için mazoşist tiplerin kendilerine reva gördükleri maddî ve manevî ıstırapların gayesi ödip müdilesincen (Le Complexe d'Oedipe) meydana gelen kabahatlik duygusundan kurtulmaktır. Her şey sanki ıstırap, azap, acı bu duyguyu yok edecek ve cinsel hazzın gerçekleşmesine engel olan maniayı bertaraf edecekmiş gibi cereyan ediyor.

Cinsel soğukluğa gelince, buda oldukça önemli bir karışıklıktır. Çünkü cinsel soğukluk mahiyeti itibarile ruhi bir takım buhranlara sebebiyet ve

rir. Hiddet, ilcaî hareketler, küskünlük, inatçılık, muhitteliklere ve bilhassa zevce karşı düşmanlık, hakikî sinir buhranlar, iç sıkıntılar, muhtelif marazî korkular ilh..

Cinsel soğukluğun da birbirinden farklı şekilleri vardır:

Mutlak Cinsel Soğukluk

Kadın cinsel münasebete karşı bir temayül duymaz, isteği dışında cinsel münasebette bulunsan bile haz hissetmez.

Mutedil cinsel soğukluk

Kadın cinsel münasebette bulunmak ister, fakat bu münasebetin sonunda kendini tatmin edemez. Bu ise onda bir takım buhranlar yaratır.

İzafî Cinsel soğukluk

Bazı kadınlar sevdikleri veya kendilerini seven erkeklerle cinsel münasebette bulunmazlar, münasebette bulunsalar bile kendilerini tatmin edemezler. Fakat lakayıt kaldıkları erkeklerle iş değişir, cinsel münasebet normal mahiyetini iktisap eder. Ekserisi erkeklik temayülünü taşıyan bu kadınlar dan bazıları da ancak kendilerine kaba, haşin hareket eden erkeklerle cinsel münasebette bulunmaktan zevk duyarlar. Nihayet cinsel münasebette bulunmaktan imtina eden, yani cinsel soğukluk gösteren kadınlardan bir kısmı da yalnız gayri meşru cinsel münasebette bulunabilirler.

Fransız tahlilî ruhiyatçilerden (Dr. Rene Allendy) fuhuş yapan kadınlardan hemen hepsinin cinsel soğukluk gösterdiklerini söylüyor. (Sermayedarlık ve cinsiyet: sahife: 208 Paris, 1931 —). Yine Fransız tahlilî ruhiyatçilerinden Dr. (Nacht) kadınların %30, %35 nisbetinde cinsel soğukluk gösterdiklerini iddia ediyor. (Rene Allendy) ise klinik müşahade delere dayanarak bu nisbetin %50 ye çıktığını söylüyor.

Mazide duyulan teessürî inkisarlar ve ümitsizliklerin yarattıkları şiddetli heyecanlar, sademeler, sarıntılırların da fuhuşun zuhurunda önemli bir rol oynadıkları tahlilî ruhiyat kliniklerinde elde edilen neticelerle sabit olmuştur. Bu Psikolojik faktörlerin tesiri altında bulunan kadınlar aşkı inkâr etmek, erkeklerle teessürî kıymetten mahrum fena münasebetlerde bulunmak suretile ruhlarını daima baskı

— Devamı 13 ncu sahifede —

Adana Şerî Mahkeme Sicilleri

Katalogu

—GEÇEN SAYIDAN DEVAM—

Naci KUM
Müze Müdürü

14 B.	12 Ca. 1044	İtam parasının tevzi	Divani kıрма	Adana ayanından, Karasofu mahalleli ölü Seyit Mehmedin eytamı işlerinin teviye paralarının tediyesi ilâmı.
15 B.	1044	Dava zaptı	"	Sabık Adana Beylerbeyi Mehmet Paşa tarafından Ayas ve Berendi nahiyeleri ehâlisinden bazılarına tevzi olunan camız bahasının — bedellerinin — verilmediği zabıt ve tsebit olunuyor.
16A.	1044	Veraset ilâmı	"	KUSUN Kazasına tabi EVCİLER cemaatından ölü Hamza Çavuşun veraseti hakkında.
16A.	Ca. 1044	Muhallefat	"	Adana Camii atik mahallesinde ölen Halilin veraseti Bektaş'a düştüğüne ve muhallefatının tesbitine dair ilâm.
17 A.	12 Rc. 1044	Defin keşfi	"	Ateşle yanarak 2 gün sonra ölen bir küçük kız çocuğunun muayene ve defnine izin veriliyor.
20 A.	Şb. 1044	Mubayea zaptı	"	Adana Menzili malinden 10 katar deve satın alınmasına dair karar ve zabıt.
20B.	Zh. 1043	Ferman	Divani	Adana ve Maraş Sancağı kadılarına: Veziri âzam serdar Mehmet Paşa ile sefere memur askerinin işeşi için, Mübaşir Osmanla gönderilen mühürlü mevkufat defteri mucibi avarızdan hane hesabı üzerine 20 şer kuruşun toplanması fermanı.
21 A. 22B.		"	"	EMED - Diyarbakır - dan Anadolunun sol kolunda vaki kadılara ve 6 bölük halkının zabıt ve kethüdalarına: Kızılbâş İran üzerine açılan harbe Serdar Mehmet Paşanın ordusunda, Nevruz'dan evvel askerlerin hazır bulunmasına dair.

23A.	1044	Tahsilât fermânı	Divanî kırması	... taifesinin konup göçtükleri yerlerin kadılarına: Bu taifelerin avarızları karşılığında bir katar gök deve ki 50 Mahar olur. Karşılığı olan 400 reis agnamdır. Beher Agnam için ikişer kurustur. Bunların orduya teslimi için bekir Helife mübaşirdir. 1044 ve 1045 seneleri için tahsiline dair ferman. (EMED ELMAHRÜSE)
24B.	Şb. başı 1044	..	..	Adana Sancagında vaki kadılara : Kazalarınında kadimden " Deştban .. resminin tahsil için kapıcı başlarından Nuri ağa deruhte sinde tahsiline ferman
24B.	12 Rc. 1044	Ferman	..	Karaman, Sivas, Maraş ve Adana beylerbeyilerine : Türkman Bozulus taifesinden bazıları cemaatlarından ayrılıp sayılan eyaletlerde yerleşmekle, üzerlerine edası lazım gelen rûsum agnam v. s. leri defter mucibince, bilfiil voyvodaları olan Mehmet tarafından varan adamına aliverin ve kendilerini cemaatlarına gönderin, nizâ edenleri kethudanın adamları yanına koşup orduyu hümayına gönderin. (EMED - Diyarbakır)
25A.	Şb. 1044	Buyrultu	..	Adana kadısına: Adana sübaşılığı ve bacı cesir - köprü bacı - ve ihtisap, Bacı Babı Tarsus kadimden ola geldiği gibi ağalarınımızdan çavuşbaşılik hizmetinde olan Hüseyin ağaya 1044 şabanında tevcih olundu. (Adana Beylerbeyi)
25A.	2 Ca, 1043	Ferman	Divanî kırma	Adana beylerbeğisine ve kadısına: " Cebelinur zaviyesi .. şeyhinin hademelerinden Abdülhalim nam kimesneye bu anadeğin beylerbeyleri tarafından " Yüregir subaşısı .. olanlar bir nesne teklif eylemezler iken şimdi teştban ve resmî dühan vesair tekalif talep olunmamak babında (Sahrayı edene)
26B.	Ce. 1044	Sefere davet fermânı	..	Sultanânü, Karaman, Alaiye, İçel, Niğde ve Adana ve Halebe varıncaya kadar yol üzeri olan sancaklar kadılarına: Din düşmanı kızılbaşlar'dan istikam almak aksayı muradi hümayın almagan ... umum kapu kullanımı ramazan ortasında Üsküdüre geçüp orada durmaksızın teveccüh ve azimet edileceğinden ... her biriniz hükmanüz altındaki küy ve kasabalara muhkemtenbiş edüp mürettep ve yarar ve tüvanga yiğitleriniz ve sekkbanlarınızla hazır ve amade olup; müteferrika, çavuş, katip ve züama ve erbabi timar ve çeribaşları ve çeri sürücüleri ve kann üzere cebeliler ve cenk ve harğ edevat ve alellarile ve harp bayraklarile vaktinde gelüp münasip olan mahalde karşılayıp orduyu hümayına dahil olunması. (Kasta taniye)

MEKTUP

— Mehmet Kayakođu'na —

Kışın adı var burada
Tadı yok;
Güneş ölgün değil,
Bahçeler koku, koku..
Gurup,
Bir yaz akşamını aratmıyor.
Damların saçaktarı çimenli,
Caddeler tozsuz
Ve ara sokaklar nemli.
Artık ne toz, ne çamur
Bulamazsın bugün,
Gezdiğin yerlerde.
Bir çok kiravatsız kimseler,
Halâ açık yaka geziyorlar.
Pardisü,
Sımalılarda görülür.
Her taraf yeşil,
Bembeyaz sema.
Caddelerde kız yanaklı
Kan kırmızı elma.
Dezgâhlar üstünde
Kırzantem salkımları gibi
Top top
Ve yenge göğüsleri kadar
Kabarık Portakallar..
On üç yaşlı kızların,
Terliyen göğüslerinde görülen
Tomurcuk misali Mandalinalar.
Daha neler, neler..
Başboş düşünceler,
Yekdiğerini zorlamakta;
Ve Adana,
Senin anlıyacağın
Güzelliklerle tıklım tıklım
Dolmakta.
Sana bir tepsi
Elma lezzeti,
Bir çember sarı Berma
Ve bir tabak
Kudret Helvası
Selâm yolluyorum.
Yazın mazım, kötü mötü
Sana anamın sütü gibi helâl olsun
Mektubuna harcadığım
Bembeyaz emek.
İşte sana üçüncü def'a
Özlediğin Adana'dan
Salkımlar dolusu şıra,
Tabaklarla bereket
Ve ırmaklar kadar
Uzun uzun hasret

İbrahim AKDOĞAN

Namık Kemâl'e bir sesleniş!

— Mezarının başında —

Yaralı bir kuş gibi çırpınırken Akdeniz,
Mübarek toprağına yüz sürmeye geldik biz!
Kimimiz bir Efe'dir, kimimiz Türkmen, Dadaş;
Göster bize yüzünü ey vefalı arkadaş!..
Susturup bir hamlede (Vatansız Solcular) ı,
Geldiler başucuna mefkûre yolcuları!..
Tepemizde ne Sultan, ne de zalim biri var,
Gezenler yok sürgünde —çok şükür— diyar, diyar
Duyarak kanımızda alevden nefesini.
Haykırdık ufuklara senin erkek sesini!..
Dinleyip (Vâveylâ)nı tellerinden kopuzun,
İnledik sencileyin: "Vatan mahzun ben mahzun!..
Ağlarken için için güzel yurt, şanlı hilâl,
Şahlandırdı Türklüğü bir gün: Mustafa Kemâl!..
Uyandı ruhumuzda uyuyan Kutluk, Mete,
Kavuştuk sevgilimiz taptığın- (Hürriyet) e!
Kanımızda yurt aşkı kaynıyan bir volkandır,
" Filtrat değişir sanma bu kan yine o kandır!..
Sen öğrettin bizlere zulme kafa tutmayı,
İhtiras duygusunu içimizden atmayı!
Ne paradır, ne şöret kalbimizdeki yatan,
Mefkûremiz Türkçülük, kara sevdamız vatan!..
Davana gönül vermiş inanlı birer ferdiiz,
Dönersek yolumuzdan hem kahbe, hem namerdiiz!
Örneğisin ey Kemâl : Namus ile irfanın,
Hayranıdır bu millet her fedakâr insanın!
En alçak bir mahlûktur bizce de bir dalkavuk,
Ölür de Türk gençleri sallamaz yine kavuk!
Ebediyet yolunda can yürür canan yürür,
Varsın sana çatsınlar! (İt ürür kervan yürür!)
Vücutün yok olsa da yaşıyorsun yine sen,
Binlerce şeyde Namık yetişti bak, hakinden.
Serptiğimiz çiçekler olsun birer fatiha,
İzin ver de öpelim tobrağını bir daha..

Cemal Oğuz ÖCAL

SULH

*Seher, seher!
Ey yarı yolda kalan soluk,
Ey Kemal ikliminin ıstırlı bahçeleri
Ve ey yeni açan tomurcuk.*

*Bahar, Bahar
Ses versin ufuklardan,
Berrak semalarında ebedî ayınlerin,
Dayatım nurlu sı larını dudaklardan*

Vehbi EVİNÇ

Sanatkâr Sadi tek

Tiyatromuz hakkında neler diyor?

Vehbi EVİNÇ

C.H.P. Genel Sekreterliğinin tavsiyesiyle şehrimize gelen ve bir müddettenberi Halkevimizde temsiller vermekte olan Sadi Tek — Muammer Karaca tiyatrosu, muhitimizde güzel bir hava yaratmış bulunuyor.

Bu tiyatro turupu sayesinde, Kış mevsiminin yekna sak ve can sıkıcı günlerinden kısmen olsun uzak kalmak fırsatını bulduk. Evimiz, tiyatro meraklısı vatandaşlarla günlerdenberi dolup boşalmakta ve hareketli bir hayata sahne olmaktadır. Bu heyet bir müddet daha Adanada kaldıktan sonra diğer şehirlerimize geçecektir.

Değerli bir sanatkâr olduğunu yakından gördüğümüz baş artis Sadi Tekle yaptığımız bir konuşmayı, yine onun takdirkârları olan görüşler okuyucularına sunmak istedik.

Sadi Tek, cidden temiz ve hakiki bir sanatkâr; sanatında olduğu kadar insanlığında da temayüz etmiş bir şahsiyettir. Kısa bir müddet içinde onun hakkında edindiğimiz intiba, tamamen budur.

Kendisini dar bir zamanda ve refikasının da rahatsız bulunduğu bir anda ziyaret etmiş bulunuyordum. Bu aksi tesadüf karşısında biraz cesaretsizlik duyarak maksadımı açtım ve soracağım suallere cevaplar vermesini rica ettim.

Beni ummadığım bir memnuniyetle karşılayan değerli sanatkâr, kısa fakat tatminkâr bir eda ile konuşuyordu. Aldığım cevapları sıralıyorum:

— Türk Tiyatrosunun tekâmülü hakkındaki fikriniz ?

— Bu, bir milletin tiyatro artistine verdiği kıymetle ölçüldüğüne göre, tiyatromuzdan tekâmül beklemek biraz saflik olur kanaatindeyim.

— Türkiyede repertuvar derdini hal etmek için neler düşünülebilir ?

— Repertuvar derdi, muharrir derdidir. Yazan olmadıkça repertuarda yerinde saymaya mahkûmdür.

— Türk aktörü daha ziyade çrama mı, kome-

diyaya mı mütaittir ?

— Ne dramı azizim, en acıklı hayatımız bile komedidir.

— Tecrübenize istinaden Türk seyircisi hangi piyesleri tercih ediyor. Yerli, veya Ecnebi.?

— İki çeşit seyirci vardır: Birincisi, ne seyrederse beğenmeyen cahil, fakat çok bilen zümre. İkincisi, mevzusuz, kayıtsız, şartsız gülmeyi isteyen zümre ki bu ekseriyettir; Yerli ve ecnebi tefrik etmez.

— Naşid'in şahsile tuluatın öldüğü doğru mudur ?

— Naşid'in ölümü, Türk Tiyatrosu için felâketli kayıpların en büyüğüdür. Naşit yalnız bir tuluat artisti değil, eşsiz bir karakter sanatkârı idi. Tuluatın ölümü keyfiyetine gelince, tuluat ölürse Türk Tiyatrosuna fatiha okunması lâzımdır. Bu gün yegâne tiyatromuz sayılan (Şehir Tiyatrosu) nun en ziyade beğenilen eserleri, sanatkârların tuluatla süslediği vodvillerdir.

— Tiyatroda millileşme (Türke doğru) diye bir şey düşünüyormusunuz ?

— Milli veya gayri milli bir Tiyatro düşünmemeliyiz. Türk sanatkârı yetiştirmek ve Türk sanatı yapmak hedefimiz oimaldır.

— Ne zamandanberi sahnedesiniz ve hayatınızın bu devresinde geçmiş heyecanlı hatıralarınızdan bir ikisini öğrenebilir miyim ?

— Yirmi yedi senedir sahnedeyim. Heyecansız hiç bir hatıra yoktur, hangisini anlatabilirim. Zaten heyecansız yaşamın bir manası olduğuna da kani değilim.

— Avrupaya ve şarka seyahatlarınız var mı ve tiyatrolarını biliyor musunuz ? Komşu ve şark milletleri tiyatroları hakkında bir fikir edinebilmek için bizim tiyatrolarımızla küçük bir mukayese yapar mısınız ?

— Muhtelif milletlerin tiyatrolarını gördüm. Her

SADI TEK

YAĞMUR'dan

—I—

C E N U P

Getiriver dağlar ardından gündüztü,
Nasibimizi râm olmadı geceler
Uçurtmamızı kaptı gökyüzü.

Açırver duvağını güzel gelin,
Cenubun yağmurlu bahçelerinden
Sana alâimsemalar getirdim.

1942

—II—

H Ü Z Ü N

Yaşadık gecelerinde bu şehrin
Renkleri armağan ettik dallara.
Döküldü yaprakların mahmur uykusa
Bir kuş sesi halinde sulara.

Varsın aynalarda kalsın güllüştün,
Aşkın başladığı yerde bahar.
Ne gök gebâ, ne toprak mesut
Bir göz yaşı halinde dualar

1942

Şükrü Enis REGÜ

iki tarafa defatla seyahatlarım vardır. Şarkta Rusya dahil olarak garp tiyatrolarile aramızdaki uçurum hadsiz, hesapsızdır. İran tiyatrosundan bir derece yüksek olmak bir meziyetse, o seviyedeyiz.

— Halkevleri temsil işlerle hiç alakadar oldunuz mu ?

— Filen bir sene Elâziz halkevi temsil kolu rejisörlüğünü yaptım. Bütün Türkiye Halkevleri temsil kolları ile de müteaddit defalar temas halinde bulundum. Temsil kollarından çok büyük neticeler elde edilebilir, elveriş ki halkevlerini idare edenler, menfaat fikrinden uzak olmalı ve temsil işlerini bütün vazifelerin fevkinde telâkki etmelidir.

Değerli sanatkâr bir hayli yormuştum. Teşekkür ederek ayrılırken: " güle güle canım, yine görüşelim .." diye arkamdan sesleniyordu.

Vehbi Evinç

Türk Gençliğine

Ey kandaş! Sen kutsal bil ve koru vatanını,
Temizle Mikrorlardan kararmayan kanını,
Değişme dünyalara harsını, lisanını.

Göç et medeniyete, Bozkurt'un olsun başta,
Vardığın ülkelere karışta her savaşta,
Fakat sakın unutma sen adını sanını.

Dünya kocar, kanşır ve nihayet çöker de,
Bazı bir kum esini dağı taşı söker de,
Sökebilirmi bir şey TÜRKlerin imanını.

Birgün gelip te şayet Türklük dara düşerse,
Gözünü kan bürüyen uluslar üşürse,
Vatanının uğruna korkmadan ver canını
Değişme dünyalara harsını lisanını..

ALİ KUBLAY

İMRENİŞ

*Ne güzeldir gökyüzünü özlemesi yağmurun
Ve çocuğun çirpinişi, aynalara bakmak için;
Yunmuş şüphelerle ne rahattır, kolkola gezmek,
Yelkenlerin tutam tutam hasretle kabarması ne iyi.*

*Hasat sonu toprağın, ne tuhaftır terkedilişi,
Ve kıvrım kıvrım huzurun bacalardan tütüşü..
Ne rahattır, rüyaları özlenen bir uykuya esnemek;
Ne fenadır bilseniz çocuklar,
Gökyüzünün mavilliğini inkâr..*

*Ve ne güzel sevgilim:
Güneşi senden, yağmuru benden olan kavsi kuzahın
Bize göğün masalını indirmesi her gece..*

Hilmi S. ARTAN

Eskisi Gibi

Artık yüzüm gülebilir benim de
Madem ki her şey eskisi gibi.
Bahçem, küçüm evim
Ve her akşam beni bekliyen
Annem, bir de sevgilim..

Yeşillerini giyinmiş ağaç
Gene eskisi gibi.
Kuşların neşesi üzerinde
Ve herşey öyle güzel, öyle güzelki
Bir ömür yaşıyor bir günde.

Ziya Salim TALAY

Ata Sözleri

— Geçen Sayıdan Devam —

CEMAL OĞUZ ÖCAL

- 2070 — Sofrada elini, mecliste dilini kısa tut!..
2071 — Say beni, sayayım seni
2072 — Sabrın sonu selâmettir.
2073 — Sabır selâmet, ivmek (acele etmek) melâmet.
2074 — Sabreden derviş muradına ermiş.
2075 — Sabırla koruk helva, dut yaprağı atlas olur.
2076 — Söz ne kadar ucuz ise iş o kadar bahalıdır.
2077 — Serçeden korkan darı ekmez.
2078 — Serçe gibi ârsız olma!..
2079 — Serçenin gönlünden şahinlik geçer.
2080 — Sen de kendini fasulye gibi nimetten mi sayarsın.
2081 — Sivilceyi yara yapar.
2082 — Sağır işitmez, uydurur.
2083 — Su herşeyi temizler.
2084 — Su küçüğün, sofrta büyüğün,
2085 — Sayılı gün tez geçer.
2086 — Su testisi su yolunda kırlır.
2087 — Sarımsağın sıkından seyregi iyidir.
2088 — Soğan yemedim ki ağzım koksun.
2089 — Şıçan sidiginin denize faydası olur.
2090 — Su herşeyi temizler amma yüz karasını temizlemez.
2091 — Sabır eyle işine, hayır gelsin başına
2092 — Su bulanmayıncı durulmaz.
2093 — Surete bakma, sîrete bak!..
2094 — Sırasız iş olmaz.
2095 — Sırasını bul çıranı yak!
2096 — Sırayı, saygıyı unutma!..
2097 — Saç safadan tırnak cefadan büyür.
2098 Sütten ağzı yanan yoğdrdu üfler de yer.
2099 — Suratını gören kadı mansıbından düşer.
2100 — Sultan Süeymana kalmıyan dünya, kimseye kalmaz.
2101 — Su içerken yılan bile dokunmaz.
2102 — Sakalına göre tarak uydur!
2103 — Saz, sözün kuskusudur.
2104 — Saz, söz şâire gerek.
2105 — Sözün tamamını deliye söylerler.
2106 — Sorulmadan cevap verilmez.
2107 — Süt ökmüş kedi gibi düşünür.
2108 — Sev seni seveni hâk ile yeksan olsa da.. sevme seni sevmiyeni Mısırta Sultan olsada!..
2109 — Sirkeyi sarımsağı hesap eden kelle, papa yiyemez.
2110 — Su alırsan derinden al, yufkadan alırsan bulanır.
2111 — Seni alan neylesin, kazık vursun bağlasın, gitsin gelsin ağlasın.
2112 — Sırçadan evde oturan komşusuna taş atmaz.
2113 — Sin sin gezer, sinek bağı ezer.
2114 — Sin sin gezer, sınırları üzer.
2115 — Sermayeyi kediye yükletmiş.
2116 — „ horoza „
2117 — Sofrana aş koy, yüreğine taş koy.
2118 — Sizde yiyelim içelim, bizde konalım göçelim.
2119 — Sürmeyi gözden çalar.
2120 — Sürme çekerken göz çıkarma!
2121 — Sürüden ayrılanı kurt kapar
2122 — Senin derdin ayrında benim derdim Meryemde.
2123 — Sinek, pekmezciyi tanır.
2124 — Sihat gibi insana servet olmaz.
2125 — Sanat elde altın bileziktir.
2126 — Son pişmanlık fayda vermez.
2127 — Serden geçer de yarden geçmez.
2128 — Söyleyenden dinliyen ârif gerek.
2129 — Sakınılan göze çöp batar
2130 — Sen herkesi kör, âiemî sersem mi sanırsın?
2131 — Setahetin sonu sefalettir.
2132 — Sana vereyim bir öğüt, kendi ununu kendin öğüt.
2133 — San'atına hor bakan boynuna torbatar.
2139 — Sen bilirsin diyince kavga olmaz.

Fuhuşun Psikolojik Sebepleri

— 6 ncı Sayfadan Devam —

altında tutan ve kendilerine ıstırap veren gönül bağlarından kurtulmak isterler. Fuhuşa sürüklenmiş kadınların hemen hepsi de mazilerinde oldukça kuvvetli bir aşk macerasını geçirmişlerdir. Bunlar daima aşklarının vefasızlıklarından, sadakatsizliklerinden şikâyet ederler ve inkisaria neticelenen bu aşkların yarattıkları ıstıraplardan uzaklaşmak için her zaman kısa ömürlü aşk ararlar ve kendilerini erkeklerin kollarına atarlar.

Fuhuşun zuhurunda rol oynayan amillerden birisi de aşağılık duygusudur. Birçok sebeplerle meydana gelen bu duygunun beşer makadderatında oynadığı rolü küçümseyen artık kimse kalmamıştır. Aşağılık duygusunun ezici azapları ile kıvranan kadınlar bundan kurtulmak için her çareye baş vururlar. Başkaları ile aralarında mevcut olan ahenksizlikleri, müvazenesizlikleri bertaraf etmek için vücutlerini satılığa çıkarmaktan bile çekinmezler.

Bundan mada aşağılık duygusundan muztarip olan insanlar en ziyade hâkimiyet arzusuna bağlı bulunan kimselerdir. Bunlar her vasıtaya baş vurarak muhitlerine hâkim olmak isterler. Bilhassa içtimai durumları fena olan kimseler bundan mütevellit ruhlarında peyda olan aşağılık hislerinden kurtulmak maksadile ve temamlile gayri şuur olarak akla hayale gelmeyen faaliyetlere girişirler. Sırf bu duygunun tesiri ile fukarasever olan insanların mevcut olduğunu tahlil ruhiyatta merak ve hayretle görmekteyiz. Gayri şuurumuzda mevcut ve tatmin için mütemadiyen faaliyette bulunan hisler, arzular, temayüller şuurun ruhumuzun bütünlüğünü muhafaza için koyduğu maniayı (Censure) aşmak maksadile bambaşka şekillere girerler. Tahlil ruhiyat kliniklerine müracaat eden hastaların sembolizma vasitasile yapılan rüya tefsirleri (Freut) tarafından ortaya atılan bu nazariyeyi çok kuvvetlendirecek mahiyettedirler. Bundan dolaydır ki bazı kadınların duydukları aşağılık duygusu şeklini değiştirmek suretile fuhuşa inkilâp edebilir. Bu istihalenin hedefi rolları değiştirmek, yani başka vasita ve çarelerle yok edilemeyen aşağılık duygusunu fuhuş yolu ile tesis edilecek hâkimiyetle gidermektir. Fuhuşa sürüklenmiş kadınların psikolojilerini incelersek bu düşüncenin ne kadar doğru olduğunu görürüz.

Birçok fahişeler ve bilhassa yanm fahişeler kendilerine bağlanan erkeklere her türlü ıstırap onları adeta yok etmek için büyük bir temayül duyarlar; aşklarını pek fazla masraflara sürüklerler. İflâsa uçuruma doğru iterler. İdame ettirdikleri mevki ve içtimai şartlardan mahrum bırakmak için uğraşırlar, borçlandırmaya, kumara hatta cürüm ve

cinayetlere teşvik ederler. Bütün bu işlerde hâkim olan gaye sırf kudretlerini ölçmek isteğidir. Kadın da nevroz, cinsel soğukluk, omoseksüalite (sevicilik ve aşağılık duygusu şiddetini artırdığı nisbette tahrip arzusu da atar. Cinsel soğukluk gösteren kadınların rüyalarını tefsir ettiğimiz zaman bu rüyaların temamlile erkeklerle mücadeleleri ifade ettiklerini görürüz. Bununla beraber burada bir çok tezatlarla da karşılaşabiliriz. Bazı kadınlar hem erkeğe hâkim olmak ve hemde onu hâkimiyetleri altına almak isterler. Ona hâkim olmak arzusunu doğuran şey aşağılık duygusudur.

Fuhuş yapan kadınların gösterdikleri hususiyetler arasında onların evsaliplerine (umumi evler) ve vasıtalarına karşı aldıkları durum da dikkate çok şayandır. Meslek icabı kendini verdiğiyi erkeğe karşı lâkayit ve kin duyan fahişe umumî evleri idare eden kimse ve bilhassa vasıtalarına karşı büyük bir sempati, sevgi duyar. Ruhیاتçılardan (Flexner) bu bağluluk karşısında hayretten kendini alamıyor ve şöyle diyor:

“ Bu bağluluğun temelini teşkil eden, psikolojik unsurlar şelkat ve mülkiyet duygusudur. Kadının aşınmış, körleşmiş vicdanı onu bu değerde satın almakta isyan etmiyor. „ Flexner : Avrupada fuhuş (Prostitution in Europe - Newyork S. 32. 1917) Bu kadınların onlara karşı duydukları bağluluk teessürü hayatlarının en son meçceini teşkil eder. Bu kadınlar bu bağluluğu delice arzu ederler. Bunun en önemli sebebi o kimselerin maddeten kendilerine bağlı olmaları, daha doğrusu onların kendilerine dolayisile tabi olmalarıdır. Para bakımından kendilerine tabi olan bir insana yardım edebilmek keyfiyeti bu kadınlarda analık içgüdüsünü faaliyete getiriyor. Bu kadınların müşterilerinden nefret etmelerinin sebebi onların karşılarında kendilerini kadın hissetmelerindedir. Bu kadınlar kendilerini istismar edenleri severler, çünkü bunların durumlarında çocukluğa ait bazı şeyler vardır. Bundan dolayı bu kimselere karşı kendilerinde annelik hissi duyarlar. Bu onların gayri şuurları için bir nevi fidye ve şereftir. Diğer taraftan bu kadınların tabii mazoşizmaları da bundan faydalanır ve sokaklarda maruz kaldıkları hakaretleri ve dolayisile ruhlarında şiddetlenen aşağılık duygusunu gidermeği hedef tutan telâfi edici bir keyfiyettir. Kadının bu adamlarla, olan münasebetlerinde mazoşizması menfaattan uzak hareketleriyle fedakârlığa inkilâp ediyor. Bu kadınlar para mukabilinde kendilerini teşhir ve teslim etmek suretile zenginleri, kudretli insanları daha doğrusu karşılarında fazla aşağılık hislerini duyduğu kimseleri üstünlüklerini yaratan servetlerden mahrum ediyor. Fahişe kadınlar hâkim olmadan sevmezler.

Bütün bu sözlerden fuhuşun gerçek bir nevroz olduğunu anlıyoruz. Sefalet ve diğer içtimai faktörler kâfi ve zaruri sebepler değildirler, bunlar ancak fuhuşun meydana gelişini kolaylaştıran amillerdir. Fuhuşun bu ana karakterini küçümseyen ahlak alimleri, içtimaiyatçılar ve ekonomiciler vakitlerini beyhuda geçiriyorlar. Fuhuşun ana kökleri beşer ruhundadır.

..

Şimdi biraz da fuhuş karşısında Avrupa ve Amerikada alınan durumu kısaca inceliyelim. Bütün Avrupa memleketlerinde asayişin muhafazası, halkın his ve düşüncelerine hürmet edilmesi, bilhassa hıfzussıha noktanazarından fuhuşla mücadele ediliyor. Fahişe kadınlar polis nazaretinde sık sık muayeneye sevk ediliyorlar, hastalık gösterenler faaliyetlerinden menediliyorlar. Amerikada ise fuhuş bir cürüm sayılır. Fakat alınan şiddetli tedbirlere rağmen fuhuşu önlemek bir türlü kabil olmuyor.

Meseleyi hıfzussıha zaviyesinden tetkik edersek dünyanın her tarafında tatbik edilen kanunların kifayetsiz olduklarını görürüz. Gerçekten zabıta fahişelerden ancak pek azını kontrol edebilir. Bunlarda umumî evlerde çalışan kadınlardır. Bunların dışında sayıları gittikçe artan ve gizli olarak randevü evlerinde çalışan kadınlar vardır. Umumî evlerin sayıları azalmasına mukabil gizli evlerin sayıları durmadan artıyor. Buna dair bir fikir verebilmek için Fransada yapılan istatistiklerden bir misal alacağız. Pariste 1919 senesinde umumî evlerde resmen mukayyet 5300 kadın vardı. Bu miktar 1923 senesinde 4300 e inmiştir.

Fahişelerin Frengi, Belsoğukluğu hastalıklarının çoğalmasında büyük rol oynadıkları muhakkaktır. Yine Fransada 1928 senesinde yapılan bir istatistikte Pariste görülen Frengi hastalıklarının %9'unun umumî evlerde çalışan kadınlardan %9'unun da gizli olarak faaliyette bulunan kadınlardan meydana geldiği, evli kadınlardan da bu hastalığın yayılmasında %4 nisbetinde müessir oldukları görülmüştür.

İsviçrede, Cenevrede aynı senelerde yapılan bir istatistikte 803 Frengi vakasında şu rakamlar elde edilmiştir.

Umumî evlerde çalışan kadınlardan	Frengiye tutulan erkek adedi	73
Evli kadınlardan		47
Hizmetçilerden		57
Dost kadınlardan		284
Gizli olarak faaliyette bulunan kadınlardan		304

Fuhuştan mütevellit hastalıkları önlemek için

alınan bütün tedbirleri büyük bir sempati ile karşılamak bir borç sayıyoruz. Çünkü bu hastalıkların beşeri hayatta meydana getirdikleri korkunç tahribatı hepimiz biliyoruz. Ancak isimlerini anarken bu yük bir ürperme geçirdiğimiz bu beşeri afet ve felâketlerden daha uzak kalabilmemiz ve kendimizi daha emniyette görebilmemiz için bu hastalıkların yayılmalarında kadınlar kadar ve belki de onlardan daha fazla müessir olan erkekleri de sıkı bir kontrole tabi tutmalıyız. Evlenme işinde bu işe daha fazla titizlik göstermeliyiz. Zira frengili veya belsoğukluğuna tutulmuş bir kadın veya erkekten doğacak çocuğun maruz bulunduğu tehlikeleri fazlasıyla biliyoruz. Zaten bütün ömürleri müddetince ıstıraba mahkûm olan insanlara bu alemin "bütün dinlerin haşiyette bahsettikleri gerçek cehennem" den daha korkunç bir işkence diyarı haline getirmek hakkına hiç bir insan malik değildir. Aksi halde bu insanlar meşhur İngiliz filozofu (Hobbes) in dediği gibi "İnsan insan için bir kurttur, - Homo Homini Lupus" sözünü bütün şumulile gerçekleştirmiş olurlar.

..

Fuhuşa mani olmak, daha doğrusu fuhuşun zuhuru önlemek için yukarıda alınması gereken tedbirlere kısaca temas etmeden geçmeyeceğiz. Fuhuşun iktisadî, içtimai olmaktan ziyade psikolojik bir fenomen olduğunu söylemiştik. Şu halde fuhuşu şimdiye kadar yapıldığı gibi tamamen indî görülmeye müstenit çarelerle değil, psikolojik vasıtalarla önlemeye çalışmalıyız. Kızlarımızın cinsel terbiyesine dört elle sarılmalıyız, onların ruh ve ahlak terbiyesine fazla ehemmiyet vermeliyiz. Fahişeleri insanlıktan uzaklaşmış, hayvanlaşmış, hakir görülmeğe müstahak, iğrenç, ve bir felâket menbaı halinde görmemeliyiz. Emin olalım ki onlar hiç birimizin tahmin ve tasavvur edemeyeceğimiz kadar fazla ıstırap çeken zavallılardır. Vücutlarını pazarda satılığa çıkararak bu kadınlar ruh hastasıdır, onların ruhi ahenkleri, müvazeneleri bozulmuştur. Herşeyden önce tedaviye, ruh tedavisine ihtiyaçları vardır. Onları ruhlarını bir kurt gibi durmadan kemiren mazozizmadan, cinsel soğukluktan ve aşağılık duygusunun kahredici tesirlerinden, ıstıraplarından kurtaralım. Bütün bunların nasıl yapılabileceğini daha başka sayısız beşeri ıstırapları tahfif ve yok eden tahlili ruhiyat bize gösteriyor. Fahişeleri sıhhi muayeneye gönderdiğimiz gibi ruhlarını zararlı kuvvetlerden kurtarmak için de onları tahlili ruhiyat kliniklerine gönderelim. Beşeriyeti fahişelerden kurtarmak için başka çare yoktur. Sonra bu aynı zamanda insanî bir harekettir. İnsanlar insanlar için bir filozofun dediği gibi allah olmasını bilmelidirler.

Homo Homini Deus

"İnsan insan için bir allahtır. .."

Halis ÖZGÜ

Adana Halkevinin

BİR AYLIK ÇALIŞMASI

H. ÖZGÜR

I nci Kânun ayı içindeki

KONFERANSLAR :

1—12—943 Çarşamba günü Hukuk mezunu B. Hamza Eroglu tarafından (Türk milletinin kudret kaynakları) mevzulu bir konferans verilmiş bundan sonra (Tifüs mücadelesi ve Atatürk'ün cenaze töreni) adlı iki film gösterilmiştir.

TÖRENLER :

17—12—943 Cuma günü Adanalı şair Talât Muter'in ölümünün I nci yıldönümü için bir ihtifal töreni yapıldı. Şairin hayatı Bay Naci Kum tarafından anlatıldı. Öğretmenler tarafından şiirler okundu Evimiz halk türküleri ekibi tarafından merhumun güzel şarkıları nazireleri bestelenerek halka dinletildi.

KONSER :

17—12—943 Cuma günü Halk türküleri edibi tarafından bir konser verildi.

ÇAYLI TOPLANTI :

12—12—943 Pazar günü Beden Terbiyesi bölümü tarafından Mersin sporcuları şerefine bir çay verilmiştir.

Bu ay içinde Adanada bulunan Sadi Tek - Muammer Karaca tiyatrosu turubu ile temsil kolu elemanların bir çaylı toplantı verilmiş ve toplantıda Sadi Tek'in konuşmaları dinlenilmiştir.

BALO :

10—12—943 Cuma günü Salonlarımızda Kızılayın balosu olmuştur.

NİŞAN :

I nci kânun ayında bir nişan töreni yapılmıştır. Sadi Tek Muammer Karaca Tiyatrosu Evimiz salonunda :

19—12—943 Pazar günü (Karmakarışık)

20—12—943 Pazartesi (Ah'şu Kaynanam)

21—12—943 Salı (Çamurda bir zambak)

22—12—943 Çarşamba (Paşa hazretleri)

23—12—943 Perşembe (Süt kardeşler)

24—12—943 Cuma (Allahaismarladık)

25—12—943 Cumartesi (Matinada Süt kardeşler, gece Kudret Helvası)

26—12—943 Pazar (Matina Süt kardeşler, kuyruklu yıldız, gece Sekizinci)

27—12—943 Pazartesi (O Kadın)

28—12—943 Salı (Erkekler kırkıncıdan sonra azarlar.)

29—12—943 Çarşamba (Bir Apartman hikâyesi)

30—12—943 Perşembe (Fatoş)
adlı vodvilleri temsil etmişlerdir.

Gurbetteki Adam

— Resim Göknel'e —

Bilirim bir zaman tekrar döneceksin bu şehre
Ocağında gene duman tütecek
Ve penceren açılacak güneşe.

Sarılnca ak saçlı karın boynuna
Belki de tanımaz olacaksın delikanlı çocuklarını.
Artık başında bir eyvallah kulâbı da bulunmıyacak.

En yakın dostun çiftin çulugun olacak
Anbarına buğday girecek.

Bastığın her karış toprak
Seninle öğünecek..
Oyun meydanına şehrin
Sulh bayrakları çekilince
Harmandalı zeybek oynıyacaksın,
Ve böylece ilk hatıran
Bir damla gözyaşı halinde
Toprağa dökülecek..

SAMI GÜRLEY

HALKEVİ DERGİLERİ

<u>DERGİNİN ADI</u>	<u>ÇIKARAN HALKEVİ</u>
Başpınar	Gz. Antep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karacadağ	Diyarbakır
Karacelmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
19 Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Üd	Isparta
Uludağ	Bursa
Yeni Türk	Eminönü
Halkbilgisi Haberleri	Eminönü

NEŞRİYAT MÜDÜRÜ : KEMAL ÇELİK
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ : VEHBİ EVİNÇ
BASILDIĞI YER : TÜRK SÖZÜ BASİMEVİ
